

תקוֹן עֲשָׂרִים וְשָׁנִים

משה הכין את אפשרות הנבואה עבור כל ישראל

וְלִכְלֹל הַיָּד הַחֲזָקָה דְּבַהּ הִיָּתָה עָלַי יָד
[נֹאמֵר]: הִיָּתָה עָלַי יָד יְהוָה (יְחֻזְקָא
לוֹא). וּבְגִלָּל שֶׁהָיָא מִצַּד הַדִּין, כָּל נְבִיא
בְּשַׁעֲהָ שְׁמַתְנַבֵּא, גּוֹפּוּ מִזְדַּעְזָע וַיַּחֲשׁוּב
לְהַתְחַפֵּף.² וְזֶה סוּד: יָד הַחֲזָקָה. שְׁעַל
הַשְׂכִּינְתָּא אֲתָמֵר בֵּה: כָּל הַתְּחִלּוֹת קִשּׁוֹת
(מְכִילְתָּא יְתִירוֹ יִטְה).³ וְזֶה סוּד: כִּי גַר
מִצּוּה (וְגו') [וְתוֹרָה אֹרֵךְ וְדָרֵךְ חַיִּים]
תּוֹכְחוֹת מוֹסֵר (מִשְׁלִי וְכג). תּוֹכְחוֹת -
שְׁתֵּימ, שְׂכִינָה עֲלִיוָנָה [בִּינָה-אִימָא],
וְשְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה [מְלָכוּת-נְיוֹקְבָא]. וְהַכֹּל
בְּגִלָּל הַגּוֹף, לְהַעֲבִיר מִמֶּנּוּ אֶת הָרַע
[שֶׁהוּא] אוֹמֵם הָעֵינַיִם וְהַלֵּב, [כְּמוֹ]
שְׂכָתוֹב: כִּי טַח מִרְאוֹת עֵינֵיהֶם מִהַשְׁפִּיל
לְבָתָם (יִשְׁעִיה מְדִיח), בְּגִלָּל הַסְּטֵרָא
אַחֲרָא שֶׁהַשְׂכִּיבָה אוֹתָם. וְעַל מִשָּׁה
הַרְוֵעָה הַנֶּאֱמָן, כְּתוּב: נְבִיא מִקְרָבֶךָ וְגו'
כְּמוֹנִי (דְּכָרִים יח,טו), שְׁחָרִי אֵין נְבִיא
שְׁמַתְנַבֵּא אֱלָא מִכָּח שְׁלֹו [שֶׁל מִשָּׁה].
לְפִיכָךְ, וְלִכְלֹל הַיָּד הַחֲזָקָה אֲשֶׁר עָשָׂה

וְלִכְלֹל הַיָּד הַחֲזָקָה דְּבַהּ הִיָּתָה עָלַי יָד
ה' (יְחֻזְקָא לוֹ, א). וּבְגִין דְּאִיהִי מְסֻטְרָא
דְּדִינָא, כָּל נְבִיא בְּשַׁעֲתָא דְּאֲתַנְבִּי גּוֹפֵה
אֲזִדְעָזַע וְאֲתַעֲרַבֵּב. וְרָזָא דָּא יָד הַחֲזָקָה.
דְּשְׂכִינְתָּא אֲתָמֵר בֵּה: כָּל הַתְּחִלּוֹת קִשּׁוֹת
(מְכִילְתָּא יְתִירוֹ יִט, ה). וְרָזָא דָּא כִּי גַר
מִצּוּה וְכו' תּוֹכְחוֹת מוֹסֵר (מִשְׁלִי ו, כג).
תּוֹכְחוֹת תְּרִין, שְׂכִינְתָּא עֲלָאָה שְׂכִינְתָּא
תַּתְאָה. וְכֹלָא בְּגִין גּוֹפָא, לְאֶעֱבְרָא מִנָּה
הֵהוּא רַע דְּאָטִים עֵינִין וְלָפָא, דְּכִתִּיב:
כִּי טַח מִרְאוֹת עֵינֵיהֶם מִהַשְׁפִּיל לְבָתָם
(יִשְׁעִיה מְד, יח) בְּגִין סְטֵרָא אַחֲרָא
דְּאֲחֻשִׁיף לֹון. וּמִשָּׁה רַעֲיָא מְהִימְנָא בֵּה
כְּתִיב נְבִיא מִקְרָבֶךָ וְכו' כְּמוֹנִי (דְּכָרִים יח,
טו) דְּהָא לִית נְבִיאָה דְּמַתְנַבֵּי אֱלָא
מַחֲלָא דִּילָהּ. בְּגִין כֶּךָ וְלִכְלֹל הַיָּד הַחֲזָקָה
אֲשֶׁר עָשָׂה לְעֵינַי כָּל יִשְׂרָאֵל דָּא נְבוּאָה
דְּאֲזַמִּין לְכֹלְהוּ יִשְׂרָאֵל, דְּכָל חַד
מִיִּשְׂרָאֵל דִּיתַעֲר לְגַבֵּה, מִיָּד שְׂרִית עֲלָהּ.

1. עי' זהר צו ח"ג, לג, ע"א.

2. עי' דרך ה', ח"ג, פ"ג, ס"ו: "והנהגה בהגלותו ית' שמו ובהשפעת שפעו על הנביא, יגבר עליו תגבורת גדול, ומיד חמרו וכל איברי גופו יזדעזעו ויחשבו להתהפך, כי זה מחוק החומר שלא לסבול גילוי הרוחניות, כל שכן גילוי כבודו ית"ש, והנה הרגשותיו יבטלו, וגם פעולותיו הנפשיות לא יפעלו כלל מעצמן".

3. עי' זהר ויצא קע, ע"ב: "מה בין משה לשאר נביאי עלמא, משה אסתכל באפקלריא דנהרא"; שם בלק, קפז, ע"ב: תצוה קפז, ע"א: ת"ז, יט, מ, ע"א; מ"ר ויקרא פ"א; ילקוט שמעוני פכ"ג, סי' שס; שם ויקרא כ"א סי' תלב; שם מלכים ב, פכ"א, סי' רמז, שם הושע פ"ב.

4. עי' ת"ז תי' מד, פב, ע"ב, ולעיל סוף תי' ב.

לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל, וְזוֹ נְבוּאָה שְׁזֻמָּן [מֹשֶׁה]
לְכָל יִשְׂרָאֵל. שְׂכַל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל
שִׁיתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ [לְנְבוּאָה], מִיַּד שׁוֹרֶה
עָלָיו. וְסוֹד הַדְּבָר: וְאֲנֹכִי חֲזוֹן הַרְבֵּיתִי
(הוֹשֵׁעַ יב, א), שֶׁתְּהִיָּה [הַנְּבוּאָה] מְזֻמָּנָה
לְכָל יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בְּגִלָּל שֶׁהוּא [מֹשֶׁה]
הַסֵּתֶפֶל בְּאַסְפִּיקֵי הַמְּאִירָה, גּוֹפּוֹ לֹא
הוֹדְעוֹ עֹמֵד עַל תַּקְוָּה, וְהַסְבָּה, בְּגִלָּל
שֶׁגּוֹפּוֹ תִּקֵּן כֶּבֶד. וְזֶה [מִה שֶׁכְּתוּב]: אִישׁ
הָאֱלֹהִים (דְּבָרִים לג, א). אִישׁ - בְּשַׁעֲתָה
שָׂבָא לְיִשְׂרָאֵל לְלַמֵּד אוֹתָם. [הָאֱלֹהִים
- בְּשַׁעֲתָה שֶׁעָלָה לְהַתְחַבֵּר לְמַעְלָה.]

וְרָזָא דְּמַלְאָה וְאֲנֹכִי חֲזוֹן הַרְבֵּיתִי (הוֹשֵׁעַ
יב, יא) לְמַהוּי זְמַן לְכַלְהוּ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל
אִיהוּ בְּגִין דְּבִאֲסַפְקֵי לְרִיָּא דְּנִהָרָא אֶסְתַּפֵּל,
גּוֹפִיָּה לֹא אֲזִדְעִזַּע וְקָאִים פְּקִיּוּמָא. וְכִלְא
בְּגִין דְּגּוֹפָא דִּילָה אֶתְתַּקֵּן כֶּבֶד. וְדָא אִישׁ
הָאֱלֹהִים (דְּבָרִים לג, א). אִישׁ - בְּשַׁעֲתָה
דְּאִתִּי לְיִשְׂרָאֵל לְאוּלְפָא לָהּ. אֱלֹהִים -
בְּשַׁעֲתָה דְּסִלִּיק לְאַתְחַבְרָא לְעֵלָא
(תְּנַחֲמָא שם).

לְפִיכָד: וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ (שָׁם
לד, ו). שֶׁתְּקַבֹּרָה, זֶה תְּגוּף שְׁחֹזֵר
לְמִקוּמוֹ מִצֵּד הַשְּׂכִינָה.⁵ [כְּמוֹ] שֶׁכְּתוּב:
כִּי עָפָר אַתָּה וְאֵל עָפָר תָּשׁוּב (בְּרֵאשִׁית
ג, יט). וְסוֹד הַדְּבָר: וַיֵּשֶׁב הָעָפָר עַל
הָאָרֶץ וְגו' [בְּשִׁתְּהָ וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִתְּנָה] (קֹהֶלֶת יב, ז), תִּפְּל
לְמִקוּמוֹ חֲזוֹר. אֲבָל גּוֹפּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה
שֶׁעָלָה לְמַעְלָה [לְמִרְוֶה], לְהִיוֹת מִתְּקֵן
בְּתִקּוֹן שְׁלֵם, גַּם קְבוּרָתוֹ נִסְתַּרְתָּ בְּמִקוּם
הַנִּעְלָם מִחֻזְקוֹ, לְמַעְלָה מִשְׁאָר בְּנֵי
הָעוֹלָם. וְכָל זֶה, סוֹד הִיד [הַשְּׂכִינָה],
שֶׁמֶרְאָה הַנְּבוּאָה לְנִבְיָאִים.¹⁰

וּבְגִין כֶּךָ וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבוּרָתוֹ (שָׁם
לד, ו). דְּקְבוּרָה, דָּא גּוֹפָא דְּאַתְהֵדֵר
לְאַתְרָה מְסֻטְרָא דְּשְׂכִינְתָּא, דְּכְתִיב פִּי
עָפָר אַתָּה וְאֵל עָפָר תָּשׁוּב (בְּרֵאשִׁית ג,
יט). וְרָזָא דְּמַלְאָה וַיֵּשֶׁב הָעָפָר עַל הָאָרֶץ
וְכו' (קֹהֶלֶת יב, ז) כִּלְא לְאַתְרָה אֶתְהֵדֵר.
אֲבָל גּוֹפָא דְּמֹשֶׁה דְּסִלִּיק לְעֵלָא,
לְאַתְתַּקֵּנָא בְּתִקּוּנָא שְׁלֵם, קְבוּרָתָה נְמִי
בְּאַתֵּר דְּאַתְפְּסִיָּא וְאַטְמָר מַעֲינָא, לְעֵלָא
מִשְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא. וְכָל דָּא רָזָא דִּיד,
דְּאַתְחַזִּיאתָ נְבוּאָתָא לְנִבְיָאִי.

5. עי' יבמות עט, ע"ב.

6. משה רבינו לא היה מסתכל במראה כדי להתנבא כמו שכתוב: (במדבר יב, יז) "אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו. לא כן עבדי משה"; וגופו לא הזדעזע, עיין דרך ה' ח"ג, פ"ה.

7. ועי' תנחומא זאת הברכה סוף אות א'.

8. עי' ת"ז תי' סט, קטז ע"ב;

9. השווה עם התיקון לט, "וקבורה דילך דאיתמר בה 'ולא ידע איש את קבורתו' דהא מתמן אסתלקת לאתר אחרא עילאה; עי' קל"ח פתח ח עמ' כח.

10. עי' קל"ח, פתח ח, עמ' כד"ה.

אֲבָל בְּזִמְנָא דְּמִלְכָּא אֲטָמַר מְנָה, אֲתָמַר
 בַּה: תִּשְׁתַּחֲוֶה חֲשָׁךְ וְיִהְיֶה לְיִלְהָ (תהלים קד,
 כ) דָּא שְׂכִינְתָּא. וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לְיִלְהָ
 (בראשית א, ה) מִסְטָרָא דְּדִינָא. כְּדִין כְּמָה
 סְטָרִין בִּישִׁין מִתְעָרִין לְשִׁטְטָא בְּעִלְמָא,
 דְּכַתִּיב: בּוֹ תִרְמָשׁ כָּל חֵיתוֹ יָעַר. כְּדִין
 שְׂכִינְתָּא אִיהִי מְשַׁמֶּרֶת דְּאֲתָמַר בַּה עַד
 פַּה תְּבוּא וְלֹא תִסִּיף (איוב לח, יא) וְדָא
 שְׂכִינְתָּא, פַּה וְדָאִי. וְאִיהִי מְסַךְ בְּאַנְפִּי
 מִלְכָּא, בְּגִין דְּלֹא יִכְעוֹן סְטָרִין אַחֲרֵינִין
 לְאַעֲבֵרָא תַחוּמָא. וְרָזָא דָּא סְבִיבוּתִי
 סִכְתּוֹ (תהלים יח, יב). אֲמַאי. אֵלָּא בְּגִין
 חֲשֻׁכְתָּ מִיָּם, אֵלִין הַמִּיָּם הַיִּידוּנִים (שם
 קכד, ה) מִיָּא דְּחֲשׂוּכָא וְדָאִי. עָבִי
 שְׁחָקִים, אֵלִין עֲנָנִין דְּגִרְמִין לְנִהוּרָא
 דְּאֵנּוֹן שְׁחָקִים דְּלֹא לְאַתְגְּלָאָה. וְדָא אֹר,
 דְּאֲתָמַר בַּה: וְעַתָּה לֹא רָאוּ אֹר בְּהִיר
 הוּא בְּשְׁחָקִים (איוב לו, כא). דְּתַמָּן נִהִיר
 נִהוּרָא בְּאַנּוֹן רִיחָא דְּטַחֲנִין מְנָא
 לְצַדִּיקָא. וּבְזִמְנָא אַחֲרָא וּבְטָלוּ הַטַּחֲנוֹת
 כִּי מַעֲטוֹ (קהלת יב, ג) דְּהָא עֲנָנִין מְכַסְּיָן
 עֲלֵיהוּ וְנִהוּרָא לֹא נִהִיר. וְעוֹד, חֲשֻׁכְתָּ
 מִיָּם חֲשׂוּכָא דְּמִיָּא, דְּכְדִין יִמָּא אֲתַרְגִּישׁ
 בְּרוּחַ סְעָרָה דְּנִשְׁיב בַּה, וְגֵלִין סְלָקִין
 וְנַחֲתִין.

11. ועי' ת"ז ת"ל ל עד, ע"ב; ת"י סט, קו, ע"א.

12. שהשכינה עושה גבול לס"א שלא להתפשט.

13. ונקראים ריחיים על שם ששוחקים מן לצדיקים, עי' חגיגה יב, ע"ב; ושם, שחקים הוא שם של אחד מז' רקיעים שבו טוחנים מן לצדיקים; הגר"א ספר יצירה, א, יד: שחקים הם נצח והוד שטוחנים מן לצדיקים (יסוד); מאמר הגאולה עמ' נז. עי' אדרא זוטא ח"ג, רצב, ע"ב.

ובזמן שִׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, הָכַל
הָרָאָה לָהֶם הַקְדָּוָשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּסוּד
עֲלִיּוֹן.¹⁴ שָׁעַר אוֹתוֹ הַזְמַן הַשְּׂכִינָה הִתְהַ
עוֹמֶדֶת לְהַעֲלִים, [דְּהִינָן] לְהַסְתִּיר אֹר
הַמֶּלֶךְ. וּבִאֲשֶׁר נִגְלָה הַמֶּלֶךְ עֲלֵיהָ, נִקְרַע
הַיָּם לִפְנֵיו.¹⁵ אֹז: וַיֵּשֶׁם אֶת הַיָּם לְחֶרֶבָה
(שְׁמוֹת יֵד, כּא), בְּדִי לַפּוֹל הַיִּנְיָקָה מִכְּמָה
מִרְכָּבוֹת אַחֲרוֹת [שֶׁל הַס"א], שָׂרְצוּ
לְקַחַת [הַיִּנְיָקָה] מִשָּׁם.¹⁶ וַיִּבְקְעוּ
הַמַּיִם (שָׁם) - אֹז וְעַף נִמְצָא מִלְּפָנֵי
הַמֶּלֶךְ. אַחֵר בְּךְ, כָּל אוֹתָהּ הִסְעָרָה וְכָל
אוֹתוֹ הִזְעַף חוֹזְרִים וְיוֹרְדִים עַל רִאשֵׁיהֶם
שֶׁל הָרָשָׁעִים. וְזֶה סוּד: [וְסֵעַר מִתְחַלֵּל]
עַל רֹאשׁ רָשָׁעִים יָחוּל (יִרְמְיָה כג, יט). אֹז
מִיָּם מְאִירִים מְאֹתוֹ חֲשָׁד, וְהַשְּׂכִינָה
חוֹזֶרֶת [לְחַיּוֹת] מִרְאָה, לְהִרְאוֹת
לְיִשְׂרָאֵל כְּמָה סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם: רֵאֲתָה שְׂפָחָה עַל הַיָּם
וְכו' (מִכִּילֵת בְּשַׁלַּח, צ).¹⁷ וְאֹז רוּחַ הַקֹּדֶשׁ
שָׂרְתָה עֲלֵיהֶם וְאָמְרוּ שִׁירָה.¹⁸ וְזוֹ,
הַחֲזָקָה.

וְלִכְל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל - לְעֵתִיד לְבֹא,
בְּזִמְנָ שְׂפָתוֹב: וְנִבְּאוּ בְּנִיכֶם וְגו' (יִזְאֵל
ג, א). שָׁעַל אוֹתוֹ זְמַן [כְּתוּב]: וַיִּירָאוּ גוֹיִם
אֶת שֵׁם יְהוָה (תְּהִלִּים קכ, טז), מִתּוֹךְ גְּלוּי
שֶׁל אוֹרוֹת שִׁתְּגַלּוּ לְהֵאִיר לְכָל צַד.

וַיִּשְׂרָאֵל בְּזִמְנָ דִּנְפָקוּ מִמִּצְרַיִם כָּלָא
אַחֲזִי לְהוּ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרִזָּא
עֲלָאָה. דְּעַד הַהוּא זְמַנָּא שְׂכִינְתָּא
לְסִתִּימוּ קִיָּמַת, לְאַסְתָּרָא נְהוֹרָא
דְּמִלְכָּא. וְכַד אֲתַגְלִי מִלְכָּא עֲלָה, אֲתַבְּזַע
יָמָא לְקַבְלָהּ. בְּדִין (שְׁמוֹת יד, כּא) וַיֵּשֶׁם
אֶת הַיָּם לְחֶרֶבָה, בְּגִין לְנִטְלָא יִנְיָקָה
מִכְּמָה רִתִּיכִין אַחֲרִינִין דְּבַעְאֵן לְנִטְלָא
מִתְמָן. וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם. בְּדִין זַעְפָּא
אַשְׁתַּפִּיךְ מִקְמִי מִלְכָּא. לְבַתֵּר תָּב כָּל
הַהוּא סַעְרָה כָּל הַהוּא זַעְפָּא, וְנִחַת עַל
רִישֵׁיהוֹן דְּחִיבְיָא. וְרִזָּא דָּא עַל רֹאשׁ
רָשָׁעִים יָחוּל (יִרְמְיָה כג, יט). בְּדִין מִין
אַתְנַהֲרִי מִהַהוּא חֲשׂוֹכָא, וַשְּׂכִינְתָּא
אַתְהִדְרַת מִרְאָה, לְאַחֲזָא לְיִשְׂרָאֵל כְּמָה
רִזִּין עֲלֵאִין. דְּאַתְמַר בְּהוּ: רֵאֲתָה שְׂפָחָה
עַל הַיָּם וְכו' (מִכִּילֵת בְּשַׁלַּח צ'). וְכַדִּין
רוּחָא קוֹדֶשׁא שְׂאֲרִי עֲלֵיהוּ וְאָמְרוּ
שִׁירָה. וְדָא הַחֲזָקָה.

וְלִכְל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל לְזִמְנָ דְּאַתִּי,
בְּזִמְנָ דְּכְתִיב וְנִבְּאוּ בְּנִיכֶם וְכו' (יִזְאֵל ג,
א). דְּבַהֲהוּא זְמַנָּא וַיִּירָאוּ גוֹיִם אֶת שֵׁם
ה' (תְּהִלִּים קכ, טז) מִגּוֹ גְּלוּיָא דְּנִהוּרִין

14. עי' זֶהר וִיקְרָא ח"ג, כב, סע"ב.

15. עי' אוֹצְרוֹת רמח"ל עמ' נח.

16. עי' ש אוֹצְרוֹת רמח"ל עמ' נח: "וְעִנִּין ה' יְבִשָּׁה" שְׁאוֹמֵר אַח"כ, רוֹמֵז שְׁהִיָּה מִתִּיבֵשׁ הַמִּקּוֹר שְׁהִיָּה מִשְׁפִּיעַ לְמִצְרַיִם וְשֶׁלֹּא תִבּוֹא הַהִשְׁפָּעָה כִּי אִם לְיִשְׂרָאֵל"

17. עי' זֶהר וִיקְרָא שם; תַּקְט"ו, ת' קנד: "... וּבְזִמְנָ שִׁים זֶה נִקְרַע, מִיד כָּל הַסּוּדוֹת הָעֲלִיּוֹנִים מִתְגַּלִּים לְיִשְׂרָאֵל. שְׁעַל זֶה אָמְרוּ 'רֵאֲתָה שְׂפָחָה עַל הַיָּם' וְכו'"; אוֹצְרוֹת רמח"ל, בְּשַׁלַּח, עמ' נח.

18. עי' זֶהר בְּשַׁלַּח ח"ב, ס, ע"ב.

וּכְמוֹ שֶׁכָּל נְבוֹאָה שֶׁהִתְנַבְּאוּ כָּל
הַנְּבִיאִים מִכַּחַ שֶׁל מֹשֶׁה הִתְנַבְּאוּ,¹⁹ כִּד
גָּלוּי זֶה לְעֵתִיד לָבוֹא, לֹא יִהְיֶה אֱלֹא עַל
יְדֵי מֹשֶׁה, שֶׁהוּא יָקוּם עִם שְׁנֵי
הַמְּשִׁיחִים לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם בְּתַקּוֹן
שָׁלֵם.²⁰

דְּאִתְגַּלִּיא לְאַנְהֵרָא לְכָל סֵטֶר. וּכְמָה דְּכָל
נְבוֹאָה דְּאִתְנַבִּיאווּ כְּלָהּוּ נְבִיאֵי מַחִילָא
דְּמֹשֶׁה אִתְנַבִּיאווּ, הֵכִי גָלוּיָא דָּא לְזִמְנָא
דְּאִתִּי לֹא יִהֵא אֱלֹא עַל יְדוּי דְּמֹשֶׁה,
דְּאִיהוּ יִיקוּם בְּהַדִּי תַרְיִן מְשִׁיחִין
לְאַתְקַנָּא לֵה לְעֵלְמָא תְּקוּנָא שְׁלִים.

19. עי' ת"ז תי' יח, לא, ע"ב.

20. עי' זהר כי תצא ח"ג, רפ, ע"א; ראה לעיל תיקון א', עמ' מב; תי ד', עמ' ס'; תי' נ'.